

УДК –82-343(477)

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МІФОЛОГІЇ

Студ. І.Г. Кузнецов, гр. БІТ1-16
Науковий керівник доц. А.В.Сақун

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета наукового дослідження - це розкрити зміст української міфології, визначити її місце і роль як особливої системи вірувань у структурі світогляду українців.

Завдання - проаналізувати стан наукової розробки та джерельної бази проблеми, розкрити синкретичний характер міфологічних вірувань українців, дослідити місце та значення міфології у світогляді українців.

Об'єктом дослідження є українська міфологія.

Предметом дослідження виступають традиційні міфологічні вірування і уявлення українців у надприродні сили та їх трансформація у сучасній духовній культурі.

Методи та засоби дослідження. Принципи історизму та системності, які зумовлюють вивчення і узагальнення інформації на основі науково-критичного аналізу джерел і літератури (проблемно-хронологічний, порівняльно-історичний, типологічний).

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Здійснення спробу комплексного дослідження української міфології. Традиційні міфологічні уявлення розглядаються в динаміці і простежується трансформація образів міфології в умовах сучасності.

Результати дослідження можуть бути використані для підготовки та проведення практичних семінарських занять з філософії.

Результати дослідження. Міфологія - це сукупність міфів того чи іншого народу. Донедавна у фольклористиці побутувала думка про те, що міфи слід відрізняти від казок, які вже у стародавні часи сприймалися як вигадки, плід фантазії. До міфів же ставилися як до імовірних подій. Але не слід забувати, що значна частина казок створювалася на основі давніх міфів, хоча вже й завуальованих від християнських переслідувань. Досить часто в наших казках знаходимо паралелі з етнічною релігійною міфологією. Міфи відрізняються від легенд, які найчастіше розповідають про реальних осіб, або справжні події.

Дуже часто в наших міфах персонажам божественного походження надавалися людські імена, що й перетворювало міф на казку. Труднощі досліджень української міфології полягають насамперед у тому, що всі писемні згадки про стародавні вірування носять характер християнської критики і засудження язичницьких Богів ("бісів"), значення яких кожен літописець не вважав за потрібне пояснювати, лише трактував як пережитки малокультурних звичаїв, не прийнятних для християн.

Для людини, яка жила в повній гармонії з природою, рідні Боги та міфічні істоти були природними і рідними. Та цей природний розвиток української, як і загалом слов'янської, міфології був перерваний зненацька. Християнські проповідники у всіх слов'янських країнах знищили безліч язичницьких творів, що писалися Волхвами для потреб богослужіння та практичного життя свого народу.

Писемні джерела язичницької релігії були знищені агресорами світового християнства. Хто знає, як би нині виглядала наша рідна міфологія, коли б вона мала писемні пам'ятки, як приміром, у греків, адже наші вірування ні давністю, ні глибиною не поступаються грецьким. До нас дійшли переважно уривки прадавніх міфів, в

більшості засмічені пізнішими християнськими нашаруваннями, які нині так нелегко розпізнати, щоб вибудувати чітку систему української міфології.

Християнський світогляд дослідників XIX ст. та матеріалістичний світогляд XX ст., насаджуваний науковим установам, остаточно зруйнував не тільки останні залишки народних вірувань, але й звузив до мінімуму всілякі наукові дослідження у галузі міфології, котра трактувалася виключно як примітивне пережиткове явище культури. Недостатньо уваги приділялося також вивченню взаємозв'язку міфології і релігії.

Вважалося, що християнська релігія має статус "вищої", — отже, вона не міфологічна, а історична. Язичницьку ж релігію вважали "нижчою", тому вона — міфологічна, а значить — "казкова". Таке уявлення породило і хибне ставлення до міфу як до чогось нижчого порівняно з релігією.

Ми ж, взявши за основу факт, що жодна релігія не обходиться без міфології, розглядатимемо українську міфологію в нерозривному зв'язку з етнічною релігією. Етнічною вважаємо ту релігію, яку створив сам народ впродовж багатотисячолітнього побутування на рідній землі засобами рідної мови, рідної пісні, рідної символічно-образної системи, тобто українське язичництво. Характерною особливістю української міфології є пантеїзм, тобто філософсько-релігійне вчення, за яким Бог ототожнюється із природою. Обожнювання усіх явищ природи, небесних світил, дерев, річок, поклоніння багатьом Богам називається політеїзмом, тобто багатобожжям (від гр. polis — багато і Teos — Бог, дослівно означає "храм усім Богам")

В українській релігійній міфології існує своєрідна ієрархія Богів: на чолі всього світу стоїть найстарший Бог, який керує усім життям Всесвіту, йому підпорядковуються нижчі рангом Боги, які порядкують різними сферами природи і людським життям. Форма релігії, в якій є багато Богів на чолі з одним верховним Богом, називається генотейізмом (від гр. henos — рід, походження і Teos — Бог).

На жаль, до нас не дійшло майже ніяких міфів про родоводи Богів, за винятком окремих натяків "Слова о полку Ігоревім" на зразок: "вітри — Стрибожі внуки" або літописного "цар Сонце, син Сварогів. себто Дажьбог"³. Дещо більше таких "родоводів" подає Велесова Книга. Отже, слов'янська теогонія — сукупність міфів про походження і родовід Богів — досі залишається вивченою не достатньо, до того ж саме в цій галузі маємо найменше матеріалу.

Висновки: Розглянуто традиційний персональний склад української міфології.

З'ясовано, що однією з її основних рис є людськість. Це поняття вимагає, передусім, походження більшості міфологічних персонажів, в основі якої лежить людська сутність, а також їхні зв'язки зі світом людей.

Значний вплив на формування української міфології справили християнська релігія та традиційна культура сусідніх етносів.

Українська міфологія є складовою світогляду та є складним комплексом уявлень, вірувань, поглядів на світ і людину.

Ключові слова: міфологія, уявлення, світогляд, образ, вірування, думка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буйських Ю. С. Міфологічні уявлення українців у працях дослідників кінця XVIII-другої половини XIX ст. Етнічна історія народів Європи. — 2010. — Вип. 31. — с. 15-23.
2. Биконя А. Г. Народна казка в дослідженнях українських та слов'янських вчених. Слов'янський світ / НАНУ, ІМФЕ ім. м.т. Рильського. — к., 2014. — Вип. 12. — с. 83-94.
3. Вовк Ф. К. Студія з української етнографії та антропології. Харків: Видавець Савчук О. О., 2015. — с. 464с.